

Cédulák XXIV.

– túl sokan vagyunk – csökkenteni kell a létszámot, mondja Csaba, aki nálunk takarítja a lépcsőházat, és nemrég jutott túl Kissinger vas-kos memoárkötetén. Az egyre eszelősebb atomfenyegetéssel kapcsolatos döbbsé kérdésekre válaszolt így szokott reggeli beszélgetésünkben. Szavait rémisztően cinikus megközelítésnek tartom, nem veszem komolyan. Egy örült lapul az egyébként is ijesztő arc mögött, hallom mástól az észak-koreai diktátorról, aki kétségtelenül atomfegyverrel fenyegeti a világhatalmat – csak hogy a mi bőrünkre megy. Túlszenyezett világunknak más sem hiányzik még, csak egy újabb atomcsapás Hiroshima és Nagaszaki után. És a háttérben ott a szörnyű kérdés: hogyan kerülhet egy örült atomrakéta (!) birtokába, amelyeket végül is kénye-kedve szerint használhat... A vaksors micsoda megveszekedett tréfája, hogy az emberi történelem magát emelkedettnek álcázó szakaszában – a vadember bunkója utolér? Ennyire távolodtunk el a kőbarlangtól, a dinóktól, indulásunk sötét titkaitól? A kérdések kajánul sorjázanak, az örült vigyorogva fenyeget tovább.

– „Elhull a virág, eliramlik az élet...” – Kosztolányi szerint ez a magyar irodalom legszebb versora. Köznapian szólva persze a virág lehull, mint ahogy a napokban is láttam egy elnyílt, nagy fehér tölcseért lehullni, de nem merném így mondani, tőlem olyan veszélyesen „költői” lenne. Különben a forróságban kőre hullott virágot sajnáltam kidobni, kegyelettel a földre tettem, új hajtásai mellé – kezdet és vég. Petőfi ismerete az eliramló életről – magyarázhatatlan tudás. A vers írásakor még nem élt negyedszázadot sem, mégis tudta: az élet rohanást múlik. Többünk húszas évei vége felé már attól szenvedett, még mindig nem 30! Vártuk az időt, amely majd felnőtté tesz. Folyvást állni, érezve éveink múlását, fel nem merült, lassulhat futásuk... Ma meg már

mintha valaki még siettetné is... Gyorsuló idő. Petőfinek ama szeptember után még két év sem adatott meg. Érezte volna? Mi, köznapiak többnyire vidáman túléljük ifjúságunk, már akinek így rendeltetett. Villon, Puskin, Ady, József Attila nem öregedtek meg. A zseniség ára? Egyszer majd visszanézel, s szívedbe nyilallnak mulasztásaid. De már késő, aranyad annyi maradt, amennyit megéltél – bánkódni, kapkodni régvolt mosolyok után, mi végre? Lám hull a virág – iramlik az élet...

– majd megszokjuk. London főpolgármestere, a legutóbbi ottani muszlim gyilkosságok után elsőre annyit bírt mondani a városi népnek: ma-napság ilyen a modern nagyvárosi élet. Azután ezt kimagyarázták, de mégis ez maradt a lényeg. Most, a Barcelonában történt iszonyat után Európa nagyjai a régi szöveget nyomják: nem engedjük, hogy a terror térdre kényszerítsen, mindenkinek ellenére sem fogunk félni. A lakosok tengernyi virágot hordanak össze, gyertyát gyújtanak a gyilkosságok színhelyén – ennyi. Nyugat-Európában több tízezer terrorcselekményre kapható ember él, sokuk ottani állampolgárként, hivatalos papírjaik rendben! Mivel semmi érdemi változást nem hoz életünkben a holnapi nap sem – vélhetően marad minden a régiben, csak tán' nem félnek. A titkos gyilkosok közül valakik majd eldöntik, hol követik el a következő iszonyatot, és fölkészülnek rá. Mások még nem tartják alkalmasnak az időt, kívárnak. Mi szörnyülködünk, a média a vérre és nem a történetek társadalmi, földalatti, politikai összefüggéseire fókuszálva – nyomtatja! Európa urai, kiket hadseregnyi személyzet véd – folytatják következő választási győzelmük előkészítését... Mi meg nem félünk. Megszokjuk.

– félév előtti újsághír: „Több százezren tüntettek szombaton, 2017. február 19-én a bevándorlás mellett Barcelonában. A katalán civilek által szervezett demonstráció résztvevői azt kö-

vetelik a spanyol és brüsszeli vezetéstől, hogy fogadjanak be több háborús menekültet.” Ki érti ezt? Akik kitervelték ezt a mostani szörnyűséget, azok már elfelejtették ezt? És a nyomasztó kérdés újra: miért gyilkolnak Barcelonában, Turkuban, Párizsban, Londonban? Valami titok lapang itt, vagy csak nem értik egymást befogadók és érkezettek? Európa tényleg a vesztébe rohanva jótékonykodik, vagy egészen másról van szó? Munkaerőről nem, mert az érkezettek zöme nem tervez munkába állni. Csak simán megfejik a gazdagokat védelmükért?

– *ősz széltől zúgnak a fák / vitorlaleveleik jajongva úsznak / tegnapi napfény messzire szállt / lelkünkre döbbenet / már itt vége nyarunknak? / még, még nem volt elég, / várjon a halál! /*

– Eper, Eprecske (még gyerekkorában ragadt rá a név) otthoni sütéshez dagasztja a kenyértésztát, de egy kézzel, ujjai ököbe szorultak, nem tudja többé széttárni őket. Másik karja ernyedten lóg az oldalán – előrehaladt SM-beteg. Így is megtanulta használni a számítógépet, ökle középső ujjának bütykével nyomkodja a billentyűket, már egész csinos bőrkeményedése nőtt. Egy férfival él együtt, szerelemben. Gabi még nincs 30, és már csak beszélni tud, különben egész teste lebénult, jelenleg egy elfekvő osztályon él. Korábban volt barátja, de nagyon szegényen éltek, állapota gyorsan romlott, ekkor avatkoztak be szülei, és azóta egy ágy számára az életér. Eszter több nyelven beszélő tanárnő, jelenleg kerekesszéssel jár, olykor rázuhan a sötétség, kivált, ha számba veszi, mit vett el tőle az SM, mely jelenleg gyógyíthatatlan. Ahogy föltörnek szavai, olykor könnyeivel küzd, de legyőzi a sírást. Kerekesszéke ingatag jármű, apró utcai gödrök, a járda szintkülönbségei is megrázzák. Eszterék az első emeleten laknak, a korlátot húzza föl magát mindennap. SM-betegek valamennyien, fiatal nők, több sorstársuk szülés után betegszik meg. Sokan titkolják betegségüket, félnek az állásuk elvesztésétől, mások, hogy elhagyja őket a párjuk, elfekvőbe kerülnek... Mi, többiek pedig igyekszünk úgy tenni, mintha normálisan élnénk.

– szeresd felebarátod, mint tenmagad! Bibliái parancs, évezredek távolából. De a legújabbkor egyik legfőbb mutatója a magányos ember. Egyedül járok a világban, mert jó társ vagyok

magamnak. Egyedül akarom bejárni a világot, megismerni idegen földeket, mert a másik csak zavar. Ne szólj bele az életembe, mert az enyém! Én tudom, mit akarok, én tartozom felelősséggel magamért, én mondom meg, mit teszek, és nem más! Ha én lánynak érzem magam, akkor az vagyok, és nem érdekel, milyennek születtem. Egyedül vagyok és maradok! Ne kritizálj, ne akarj fegyelmezni, mert holnap itt hagylak, mintha sosem lettem volna! „Á, nem járnak ezek együtt, csak dugnak.” Pedig még Robinson is azt a törvényt követte, amit közösségi életében megismert. Az egyén másokkal és másoknak teremtett, másokhoz tartozunk a kezdetektől. Bulgakov úgy írja le Pilátust, mint akinek egyetlen barátja egy hatalmas kutya – de az embernek igenis egy másik ember lehet a barátja, nem egy kutya – mondja a regény utolsó lapjain. A másik ember nem adatik magától, barátodért, szerelmedért, társadért tenned kell. Ó, milyen régi szavak, miért tagadtuk meg? Mi hozta ránk e ragályt, s miért hittünk neki?

– mintha angyal játszott volna a piros szirmú „szégyenlős virággal” neki a szokottól eltérően, tölcsére bezárva, bibéje csúszik ki óvatosan – porzóra várva. Most elégedettnek tűnik, virágtalan tuskóját mutató sivatagi rózsza társaságában napozik, mögötte egy saját szépségébe ájult mozdulatlan orchidea, a halványlilla valami égi mását festő lepkeszárnyak. És a rózsza még az erkélyüvegen át is leírhatatlan sárga, megnyílván a teljesség felé, mely egykor volt, mint a mára emlék ifjúság, révedezően megidézve, feledhetetlen. Virágok, őszi napfényben állva, méh nincs már, különben sem kapaszkodna fel ilyen városi panelhez, az utcán sárgul tengernyi régi tölgylevelével, tavasszal harsány zöld ígélet – mára vénült lobogó. Misi a 18 évesek lobogásával, döbbenetesen meséli: még emlékszem, hogy röhögtünk Ótoddal, amikor a fizikatanár azt mondta az év elején, mindjárt beiratkozás után, milyen gyorsan fog elrohanni majd ez a négy év, itt lesz az érettségi! Röhögtünk, csak vén fazon mond ilyeneket, amikor az rengeteg idő! És most érettségi előtt vagyunk, még emlékszem mindenre, tegnap volt? Nem igaz, hogy mindjárt vége! Majd egyszer megtudod, ilyen az egész életünk! Éveink versenyt rohannak velünk – s a start óta kitárt karral vár a...

– egy vezető német autómárka vezérigazgatójának jóslatait olvasva először az ötlött föl: talán ismeri Noah Harari Homo Deus c. könyvét? Persze a változásról (nem tudom, mennyire fejlődés?) van szó: pl. nő-e az emberi boldogság a Földön, vagy végletesen süllyedünk valami zavaros jövőképebe a gépek totális uralmától, netán a „határtalan emberi távlatok” teljes hiányától? Vajon hasznosnak érzi majd magát az ember, vagy még inkább vonzódik a „félrelépés” bűne felé, mely a Lázadás maga? Minden tapasztalatunk szerint ha bejön az autógyárak vezérének jövőképe, a változás nem egyenletesen és nem fokozatosan történik majd, s távolról sem mindenütt! A változások menete sem győz majd meg mindenkit, hogy erre kell mennünk, jó az irány! Különbösen is tudjuk: a mai világ alapjait sem lehet felforgatni társadalmi konfliktusok nélkül! A nagyvárosi amerikaiak talán jobban illeszkedő „csavarok” a pénz vezérelte célszerűség gigászi gépezetében, mint az EU régimódi polgárai, de akkor még mi lesz Afrika, India, Ázsia roppant tömegnyi szegényével? Félelmetes és riasztó jövő... De aligha rajtunk múlik... Armageddon romantika nélkül. Mindenesetre a kommunizmus szerencsétlen víziója helyett itt egy könyörtelen jövőkép, melyet egy kőgazdag vezér mutat be. Nevetni legföljebb önmagunkon érdemes, ettől inkább félni kell. Már annak, aki megéri... Nem irigylem őket, de tudom, nem törődnek majd ők sem, keszekusza elődeikkel.

– valaha mily gyermeki boldogsággal, a biztos tudás birtokában derültünk oly nyekergésen, miszerint a világ köröttünk csak látszat szerint létezik, valódi mineműségét kitudni nincsen mód, mivel agyunk csak azt tudja, amit érzékszerveink neki jelentenek. Berkeley egykori anglikán püspök úr egyenest odáig jutott nagy vidámságában, hogy ha a materialisták az érzékelt mögötti semmit anyagnak kívánják mondani, ám tegyék a dörék. A világ mibenlétéről mi bizony nem tudunk semmit, csak érzéleteinket használhatjuk. Gondolnánk, mily setétség! Ám maga Kant is meg merészelte különböztetni a „dolgot magát” elménkbe került képétől! Mi ezt látjuk, halljuk, tapintjuk – de hogy mi van ezek mögött? Azután érkezett a Mátrix! Egy töprengő francia ezt írta róla: amikor megnéztem a Mátrixot, eltűnődtem: lehet, hogy épp most is a Mátrix foglya vagyok?

Talán minden, amiről azt hiszem, látom, ízelem, érintem, és minden, amiről azt hiszem, létezik, valójában egy számítógép létrehozta álomvilág? Nos, nem. A minap olvasom, angol kutatócsoport stb. kivizsgálta s megállapította: oly tengernyi adat összerendezett működtetése kellene eme illúzióhoz, s oly méretű algoritmus tömkelege, hogy nem! Hacsak (ütődöttködöm tudatlan) Isten nem döntött úgy – mégis lehet!

– jelenteni rólad, rólam sokféleképpen lehet... Komótos alapossággal, elfogultan, álságos semmitmondással és még ezerféleképp. Olyan elképesztő módon is, mint annak idején az NDK-s Stasinál tette egy példás ügynök: valakit feleségül kellett vennie, csak hogy jelenthessen róla! A hír szerint gyermekeik is születtek, miközben apuci szorgosan írta, mit mesélt esténként egyetemi oktató felesége kollégáiról. A cél szentesíti az eszközt, bár előnye volt a helyzetnek, az infó házhoz, bocsánat, ágyhoz jött... Különbösen a rokon kapcsolat sem volt akadály, ha útban volt, átléptek rajta. Így akár a megfigyelt személy rokona is lehetett a besúgó főnöke, tartótisztje, ha parancsa úgy szólt, a rokon célszemélyről mindent tudni akart... Mondhatni, köznapi eset, semmi különös. A megfigyeltnek egyáltalán nem kellett tudnia, hogy rokona megfigyelteti, sőt az is titkos adat volt, mit dolgozik a belügyben. A határöröknél szolgál, a közlekedésiéknél aktatologató, ő csak irodista, ott kapott állást, valahol neki is dolgoznia kell – mondta otthon, a haverjai meg úgyis rendőrök voltak, azok nem pofáztak. A tekervény jobbára úgy bukkant fel, az ügynök le, hogy beütött a rendszerváltás. A sötétből sok mindenki világosra került, olyanok is, akik ezt nem szerették volna. Mindenféle okkal, de a fedett személyek és titkaik zöme védettséget kapott. Persze nem egészen, így azután az elmúlt évtizedekben ez az napvilágra került, más a lángok közé, mert a '80-as évek végén már tüzeltek rendszeren a 6-os kartonokkal a gyűjtőkben. Ami kimaradt, meg amit érdeklődők kimentettek – részben nyilvános. Mert ami államtitok, pl. hogy a korábbi politikai besúgó most másféle célszemélyeket figyel, drogosokat, korruptokat, orgazdákat, embercsempészeket – akkor bizony ő továbbra is védett személy... Szeged és Csongrád megye titkos ügynökei hálózati névsorának töredéke, a Rákosi- és Kádár-rendszerben

működők nevei, fedőnevük, a tartótisztek listája Bálint László könyvében olvasható. Igaz, csak a hálózat töredéke!

– a történet időnként fölfénylik a ködből, majd megint alámerül. Már nem hiányzik senkinek, aki megélte, tanúja volt – rég odaát, mesélhetnél bármit, de nem teheted. Hűséggel azoknak tartozol, akik elmondták, már ha nekilátsz. Fura szerzet volt a mesélő, afféle szesztől fűtött alak, lapáttenyerekkel, de mégsem volt erős, már jóval túl élete delén. Ha akart is valamit, megtartani az asszonyt, mása nemigen lehetett. A kamasz félve pillantott arra a gyönyörű, gömbölyded nőre, akit nézett volna napestig, miközben oly rútnak, ellenszenvesnek látta a tulaját. Különböztet az asszony más alkalommal panaszkodott is, nem tudja elhagyni, mert utánajön, botrányt okoz. Ma már megérti, de akkoriban még csak a féltékeny gonoszt látta. Valami kiránduláson történt mindez, másik évezredet írtak. A férfi egy akkoriban keresett műfajban dolgozott, dekoratőrként. Minden nagyobb műintézményben, üzemirodán, vidéki téveszközpontban, színházi előcsarnokban, az akkor még virágjában lévő Hungiban, éppen

az egyik jól látható helyen virított a „vörös sarok”! Vörös selyem, piros virág Lenin, Sztálin, Rákosi képei körül. Ezt építették, gondozták a dekoratőrök, ha a parancs úgy szólt, órák alatt fölépítették bárhol!

– ha Isten eltüntetné a világból a Gonoszt – nagy bajba kerülnénk. Ma úgy épül fel az életünk, hogy vannak emberek, akiktől, és helyzetek, amelyektől olykor undorral elfordulunk, másokat szeretünk. Választunk. Ez gyakran kockázatos, nem láthatjuk döntésünk következményeit, nem ismerjük holnapi érzéseinket, de valamit lépni, legalább mondani kell, tehát választani. Szokás mondani, ha tudnánk a Jót – de nem tudjuk. Gyakran nem, pedig az sokat segítene. Így élünk földi életünkben mindig is, alkalmasint a kezdetektől. Isten képessé tette az embert helyzete megismerésére, amit jól-rosszul, indulatai, vonzásai és taszításai közepette megtehetett. Azután jött a modern kori média és általa a szemérmetlen megtévesztés kora – ez tart máig. Sőt, továbbra sem óhajtja átadni befolyását semmi áron. Végül is az ember fölötti uralom a hatalom legfőbb célja, értelme.

Simon Miklós: Látó